

OGŁĘDAĆ (907) *vb pf i impf*

pf (402), *impf* (39), *pf a. impf* (466); *pf* [w tym: *fut* (244), *praet* (74), *part praet act* (30), *con i con praet* (25), *inf* (23), *imp* (6)] [wykaz dotyczy przykładów cytowanych]: *BierEz* D3v, I4v, Q3, *OpecŻyw* 2, 163v, *PatKaz* III 103v, *FalZioł* IV 44a, *RejPs* 136, 137v, *RejJóz* B4v, K7, P7, *HistAl* L2, *KromRozm* I H4, *LubPs* I2, K2v *marg.*, N2v, V, *KrowObr* 129, *RejWiz* 32, *Leop* 3.Reg 10/7, *Iob* 38/22, *BibRadz* *Gen* 46/30, *Deut* 28/10, 1.*Esdr* 8/15, *Ion* 2/5, *Tob* 3/10, 4.*Esdr* 6/25, *BielKron* 35 *marg.*, 37, 318, 440v, *OrzQuin* F2v, V, *SienLek* Vuu4, *RejAp* 161v, 178, *GórnDworz* Ii8, *HistRzym* 83, *RejPos* 10v, 24v, 35v, [36]v, 55, 55v, 58, 59v, [108]v, 112, 127v, 128, 131, 185, *GrzegŚm* 4, *RejZwierc* 60v, 190, *BudBib* 1.*Esdr* 8/15, *Is* 14/16, *HistHel* D3v, *BudNT* *Luc* 2/15, *CzechRozm* 155v, *PapPan* Z4, *KochPs* 71, *SkarŻyw* 349, 459, 472, *KochFr* 20, *KochMRot* B3v, *ReszList* 180, *KochPam* 83, *ArtKanc* D13, P18, *KmitaPsal* A3, *GrabowSet* C, *LatHar* 387, *WujNT* *Luc* 9/27, *Ioann* 14/19, *Act* 20/25, *WysKaz* [23], *SkarKaz* 162b, 278b, *CzahTr* F, *KlonFlis* G, *SkorWinsz* A3, *SapEpit* B4v, *SzarzRyt* B4, *wszystkie part praet act*; *impf: inf* (8) *LibLeg* 10/70, 11/26, *HistAl* C2, *RejWiz* 120, *Mącz* 283b, *BudNT* *Act* 7/32 [2 r.], *WujNT* *Luc* 17/22, *praes* (17) *RejJóz* B4V, Q2, *HistAl* G3v, K4, L2, *Mącz* 200b, 405d [2 r.], 468a, 494c, *SienLek* Ttt4, *RejAp* 7v, 178, *RejPosWstaw* [21²], *BudBib* *Iob* 7/8, *KochPhaen* 5, *CzahTr* Cv, *praet* (6) *RejWiz* 32, *OrzRozm* 33, *SarnUzn* 68, *BudBib* 2.*Esdr* 2/13, *BiałKaz* K3, *KochFr* 20, *imp* (1) *OpecŻyw* 141, *con i con praet* (4) *LibLeg* 11/78, *KwiatKsiqż* B4, *Mącz* 494c, *GostGosp* 100, *wszystkie part praes act*.

W inf: *ogłęd-* (107), *ogład-* (59); *ogłęd-* *LibLeg* (2), *OpecŻyw* (7), *ForCnR*, *BierRozm*, *RejPs* (4), *RejJóz*, *SeklKat* (2), *HistAl*, *KromRozm* I, *BielKom*, *KrowObr*, *RejWiz* (4), *Leop* (3), *UstPraw*, *BielKron* (4), *Mącz* (7), *RejAp* (4), *HistRzym*, *GrzegŚm*, *KuczbKat*, *WujJudConf*, *BudNT* (3), *CzechRozm* (2), *KarnNap*, *Calag*, *KochTr*, *BielSen*, *ArtKanc* (2), *GostGosp* (3), *KochFrag* (2), *SarnStat* (3), *SiebRozmyśl* (3), *CzahTr*; *ogład-* *MetrKor*, *PowUrb*, *PatKaz* III (2), *RejZwierc*, *BudBib*, *ModrzBaz*, *SkarJedn*, *LatHar* (2), *PaxLiz* (2); *ogłęd-* : *ogład-* *BierEz* (6:1), *FalZioł* (1:1), *BibRadz* (2:5), *RejPos* (19:16), *BielSpr* (2:1), *BiałKaz* (1:1), *SkarŻyw* (1:9), *ActReg* (1:1), *KołakCath* (1:1), *WujNT* (1:11). ◊ *W imp:* *ogład-* (117), *ogłęd-* (7); *ogład-* : *ogłęd-* *OpecŻyw* (37:7). ◊ *W pozostałych formach:* *ogład-* (615), *ogłęd-* (2) [*con*, *part praet act*] *ForCnR*, *RejKup*.

o oraz a jasne.

inf *ogłędać*, *ogłędać* (166). ◊ *fut i praes* 1 *sg* *ogłędám* (43). ◊ 2 *sg* *ogłędász* (65). ◊ 3 *sg* *ogłędą* (73). ◊ 1 *pl* *ogłędamy* (20). ◊ 2 *pl* *ogłędacie* (31). ◊ 3 *pl* *ogłędają* (45). ◊ *praet* 1 *sg m* *ogłędąłem*, -em, -m *ogłędął* (11), ja *ogłędął* (1) *RejJóz*. *f* -em, -m *ogłędała* (2). ◊ 2 *sg m* *ogłędąłeś*, -eś, -ś *ogłędął* (9). *f* -eś, -ś *ogłędała* (2). ◊ 3 *sg m* *ogłędął* (46). *f* *ogłędała* (8). *n* *ogłędało* (3). ◊ 1 *pl m pers* -chmy *ogłędali* (5) *LubPs*, *RejPos* (3), *SkarJedn*, -smy *ogłędali*, *ogłędaliśmy* (5) *BudNT*, *KochPs* (2), *LatHar*, *WujNT*. ◊ 2 *pl m pers* *ogłędaliście* (1). ◊ 3 *pl m pers* *ogłędali* (24). *subst* *ogłędały* (25). ◊ *plusq* 3 *pl m pers* *byli* *ogłędali* (1). ◊ *fut* 3 *sg m* *będzie* *ogłędał* (1). ◊ *imp* 1 *sg* *niech* *ogłędám* (3). ◊ 2 *sg* *ogłędaj*, *ogłędaj* (72). ◊ 3 *sg* *niech*, *niechaj* *ogłędą* (4). ◊ 1 *pl* *ogłędajmy* (5). ◊ 2 *pl* *ogłędajcie* (43). ◊ 3 *pl* *niech* *ogłędają* (2). ◊ *con* 1 *sg m* *bych* *ogłędął* (17), *bym* *ogłędął* (3); *bym* *LatHar*; *bych* : *bym* *WujNT* (1:2). *f* *bych* *ogłędała* (2) *RejJóz*, *SkarŻyw*, *bym* *ogłędała* (1) *SiebRozmyśl*. ◊ 2 *sg m* *byś* *ogłędął* (7), *by* *ogłędął* (2) *WróbŻołt*, *SkarŻyw*. *f* *byś* *ogłędała* (1). ◊ 3 *sg m* *by* *ogłędął* (50). *f* *by* *ogłędała* (6). *n* *by* *ogłędało*

(1). \diamond 1 pl m pers bychmy oglądali (8), bysmy oglądali (5); bychmy *RejPs*, *BibRadz*, *RejPosWstaw*; bysmy *PatKaz III*, *LibLeg*, *LubPs*, *WujNT*; bychmy : bysmy *RejPos* (5:1). *subst* bychmy oglądały (1), bodajzechmy oglądały (1). \diamond 2 pl m pers byście oglądali (2). \diamond 3 pl m pers by oglądali (32). *subst* by oglądały (4). \diamond con praet 1 sg m bych był oglądął (1). f bych była oglądała (1). \diamond 3 sg m by był oglądął (6). f bodaj była oglądała (1). \diamond 3 pl m pers by byli oglądali (2). \diamond *impers praet* oglądano (1). \diamond con by oglądano (3). \diamond *part praes act* oglądając (3). \diamond *part praet act* oglądawszy, oględawszy (30).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

*Patrzeć, widzieć, przypatrywać się; zobaczyć, obejrzyć; videre HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, JanStat; a(d)spicere Vulg, PolAnt, Calag; conspicere HistAl, Vulg, JanStat; contemplari HistAl, Mącz, Cn; considerare Vulg, PolAnt, JanStat; circumspicere PolAnt, Mącz, Cn; lustrare Vulg, Mącz, Cn; inspicere Mącz, Calag, Cn; visere Mącz, Cn; cernere Miech; scrutari HistAl, intueri, respicere, speculari PolAnt; invenire Vulg; circumvidere, dispicere, obtueri Mącz; revidere JanStat [w tym: kogo, co (710)] (907) : Kupiec rzekł chcę go [Ezopa] tárgować Ale bych go chciał oględąć *BierEz* A4; Bowiem kto dwie wronie widzi Szczefno mu fie ten dzień wodzi: A iefli iednę ogląda/ Nieco fie mu złego przyda. *BierEz* E, A4, B, B3v, B4 [2 r.], E [2 r.] (15); *OpecŻyw* 16v, 20, 50v, 62, 68 (10); *ForCnR* D2v; nyechay fyą zaczmą gwyazdy zaczymyeny yey nyechay doczeka fzywatlofzczy a nyeogląda yey *PatKaz I* 7v; *PatKaz III* 123, 123v [2 r.], 132; kążekowie a fzyegowie ieftecie wy dla tegoście tu przifzli iżbyście oglądali nyeobronnoftz zyemye *HistJóz* C2, D3, Ev; Ogląday opanie miły Doctorze. Boć moy pan z chorzał iako gorze. *FalZioł* V ktv, IV 21d, V 34v; *WróbŻołt* 106/42, 118/74; A iako tá fucha ziemiá ząwždy prágnie rozmoczenia/ ifcie niemniey ząwždy prágnęła duffá moiá oględąć możności twoie tobye w przybytkoch twoych fpráwione. *RejPs* 91v; Abowiem oni poydą ná polá fwoie zwielkiem kochánien podnoífac á oglądáiac fnoyki fwoie á ráduiac fie zopfitofci obiecány żywnofci fwoiey. *RejPs* 194, 187; *RejJóz* D6v, G7v; Alexander tedy pobaczywfy go zdechłego wftąpił nań/ ząwoławfy Rycerzow fwyh rzekł do nich. Przyftępcie iuz á oglądaycie zgładzicielá náfzego *HistAl* L, C2, M5v; *MurzNT Ioann* 1/39; *KromRozm III* C8; *BielKom* E2; *LubPs* Y2v; *KrowObr* 146v, 176v; *RejWiz* 64v, 194; Y wfzełiś [!] kiedy do fkárbow fniegu/ álbo oglądaliś fkárby grádu? *Leop Iob* 38/22, *Gen* 31/12, *Ex* 9/7, *Num* 32/9, *Deut* 1/22, 24 (16); *UstPraw* K3; *RejZwierz* 2; Pothymem oglądał lud y Kápłany/ á nie náfzłem tám nikogo z Lewitow. *BibRadz* 1.*Esdr* 8/15, *Gen* 11/5, *Iudic* 14/8, *Iob* 20/17, 28/27, *Is* 60/5 (15); Lech przyiechał oglądał/ fpodobáło mu fie mieyfce *BielKron* 318, 17v, 26, 40, 78, 154v (12); Dispicio, Pilnie oglądam/ obaczam/ opátrzam/ y tám y lám oczy wrafam. *Mącz* 405d; Circumspicio, Wkoło oglądam/ opátrzawam *Mącz* 405d, 4a, 200b, 283b, 314a, 357c (14); *OrzQuin* I3; Y Obróciłem fie ábych oglądał głos kthory mowil do mnie. *RejAp* 12, 91v; Niewierzycie li temu/ podźcie á oglądaycie mieyfce gdzie go pogrzeblá. *HistRzym* 56, 8v, 16v, 17, 22, 66 (11); A iż był ná wzrofcie máły/ [...] wftąpił ná drzewo Sykomorow/ áby go [Jezusa] wždy był oglądał. *RejPos* 348, [108], 117v, 120, 120v, [136] (16); *BielSat* C2; *GrzegŚm* 9; *KuczKat* 100, 410; *RejZwierc* 47, 236; *BielSpr* 43v; *KochMon* 24; *WujJud* 42, 89; *RejPosWstaw* [21²]v, 44; A (ták) zgromádziłem ie ku rzece/ ktora wchodzi do Acháwy/ y leżelifmy tám trzy dni y oglądałem lud y offiárniki *BudBib* 1.*Esdr* 8/15, *Ex* 3/3, 2.*Esdr* 2/13, 4.*Esdr* 7/5, *Tob* 11/7, 2.*Mach* 2/4; *BialKaz* A4; vkazał fię mu w puftyni gory Synaie ániół páńki w płomieniu ogniftem wgłogu.*

A Moizelz widząc ządziwował się widzeniu: á gdy przyştępował oględać/ był głos páńki kniemu. *BudNT Act 7/32, Ioann 1/39, 46, 4/29, Act 7/32, Apoc 6/1, 3, 5; CzechRozm 264; PaprPan T; Calag 27a; KochPs 46, 98; Potym wżytki oglądała mieycá/ ktore się iedno w piśmie świętym miánuią SkarŻyw 140; Ńyżeli wżyfcy iż się gárniec zgruchotał: ále oglądawży/ cáły á nienárufzony vyrzeli SkarŻyw 354, 50, 99 [2 r.], 113, 121 marg, 135 (18); KochTr 20; MWilkHist H, Hv, K4 [2 r.], Lv; ReszHoz 120; ReszList 161, 177; BielSen 7; KochPam 81; ActReg 82, 93; GostGospSieb +3v; KochFrag 26; LatHar 192, 197, 419, 438, 727; Przyştápćie/ á oglądajćie mieśće gdzie leżał Pan. *WujNT Matth 28/6, Matth 22/11, 28/1, s. 123, Mar 12/15, Luc 14/18 (18); SarnStat 863; SiebRozmysł F4v [2 r.], Gv, I, K4; SkarKaz 6b, 519a; Nie daleko Ńtąd trzy oštrowy mamy/ Myślborfki z nich naprzod oglądamy. KlonFlis G, F4v, G2 [2 r.]; KlonWor 66.**

oględać czego [funkcja supinum = do oglądania] (1): iż też żoná Acháfowá z Krolem ná on čás/ oględać murow [...] chodziła *CzechRozm 135v.*

oględać kogo, co jakie(go) [= że jest jaki(e)ś, z imiesłowem: jak coś robi, coś się z nim dzieje] (10): iego ieden znáiomý [...] Wńzedży k niemu do więżenia. [...] A gdyż go Ńmutnego oględał/ Táko go Ńłowy poćieśzał *BierEz G4; niektórzy Ńnich ten dziw [...] między ludzmi roznieŃli/ tak iż z Ieruzale^m ij z ijnńŃych miáŃt wiele ludzi przychodziło oględatz Lazarza żywégo. OpecŻyw 68v, 19v, 142; PatKaz III 101v; ná iego ośiełká Ńyná władził/ y wnet go zdrowego y na nogach chodzącego oględał. SkarŻyw 472; LatHar 197 [2 r.], 709; SiebRozmysł Gv.*

oględać kogo jakim (2): Więc Ńobie żonę obiorę/ Od cney mátki rządńá corę. Y kto mi Ńwey dziewki nie da/ Gdy mię ták rządńym oględa. *BierEz Q3; oględałem cię Boga mego w ćiele/ nieŃtworzonego Ńtworzonym SkarŻyw 113.*

oględać co w czym [= w odbiciu] (5): ktory [topazyjon] tákowey iáŃnoŃci bywa/ iż w nim oŃobę Ńwoię oględa *HistAl G3v; SienLek 27v; RejPos 270v. Cf »w (z)wierciedle oględać«.*

oględać kogo, co w czym [= w jakiejś sytuacji, w jakimś stanie] (5): *LubPs P5v; RejWiz 23; Wynidzćie á oglądajćie cory Cyiońkie krolá Solomóná w koronie BudBib Cant 3/11; oględałem wielkość Bofką w máłoŃci SkarŻyw 113, 113.*

oględać kogo, co gdzie [= znajdujące(go) się gdzieś] (14): Ezop gdy przyştedł do łáźni/ Oględał wielką ciżbę wniew *BierEz D3v, K4; Oto czeŃarzu oględay to znamyá nanyebye, a day bogu czeŃcz PatKaz II 58; FalZiołUng V 119v [2 r.]; Leop *B2; SienLek Vuu4; ná thákimże go [Chrystusa] pewnie obłoku záŃię oględadie gdy przydzye Ńędzić Ńpráwiedliwego Ńádu Ńwego. RejAp 161v, 187v; RejPos 118, 120v; MWilkHist Lv; KochPhaen 5. Cf oględać co u kogo gdzie.*

oględać co u kogo gdzie (1): vidzialem thego tho gospodarza rannego v ktoregom oględał trzy rany w recze prawey *ZapWar 1550 nr 2674.*

oględać kogo, co ze zdaniem przydawkowym orzekajćym [zawsze zaimek pytajny] (10): Oględay ciało moie panieńkić/ [...] iakotz drży *OpecŻyw 100v; Czart [...] za bieżał na drogę Aby oględał ty pozwane Ziaká Ńpráwa ýda RejKup x4v; Leop Ex 3/3; Przyştynáwży Kolumbus pod wyŃep Ioannę mieŃiáćá LiŃtopáda chćiał gi oględać iáki iest. BielKron 440v; KuczbKat 100; RejZwierc 186v; podźmy aż do Betlehemá/ á oględamy rzecz tę co się Ńtáło BudNT Luc 2/15; SkarŻyw 91, 500; MWilkHist Lv.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (5); zaimek pytajny (16), zaimek względny (7), *jes(t)li* (2), *iz*, *że* (2), *li* (1)] (28): Idźcie też á oglądajcie/ O którym ták pilnie gadaćie. *BierEz* B4; Oglądáycie iakotz łromotnie ij nędznie łtoij moy łyn miły *OpecŻyw* 125v; Oglądáy moy miły łynu/ iżci nikakiéy od ciebie odstępitż niemogę *OpecŻyw* 143, 81, 100, 100v, 107v, 131v, 141, 143v; *HistAl* L2; *MurzNT Ioann* 1/39; *LubPs* V; *Leop Ion* 4/5, *Ioann* 1/39; *RejAp* BB5v; Wynidź á oglądáy znalazli tego człowieká. *HistRzym* 46, 42, 79; *RejPos* 86; Céfarz to oglądawłzy co Skárbek vczynił/ Habdánk z łwymi iął mówić *BiałKat* d4v; przy włzytkich łkrzynię przynieść rołkazano/ Iełli łpełná pieczęći pilnie oglądano. *HistLan* Fv; *BudNT Mar* 5/15; *SkarŻyw* 310; Boże day być łię dobrze ná włzytkim wodźiło/ Byś wezdrowiu oglądał/ ná coć pátrząc miło. *KochFr* 20; *LatHar* 736; wyłrzawłzy [...] co łię słtáło/ [...] oznaymili to w mieście y po wsiách. Y wyłzli áby oglądáli co łię było słtáło *WujNT Luc* 8/35, *Mar* 5/14.

2 os. imp »oglądaj(cie)« w funkcji prezentującej 'oto jest' (5): MOgl anioł wziętż onę łukienkę/ ij vkażatż ią bogu oyttzu rzekáť. Oględáy boże oytcze łukienkę łyna twégo *OpecŻyw* 103, 129v; *PatKaz II* 62; gdyż łpráwował iednę rybę náłasł w niey klucze kthore był w morze wrzucił [...]. Y záwołał rzekáć: Oglądáycie klucze ktorem był w Morze wrzucił *HistRzym* 38v; *MWilkHist* G2v.

W połączeniach szeregowych (6): *OpecŻyw* 2; *PatKaz III* 129v; *SeklKat* R3; inłze rzeczy przez widzenie oglądamy/ drugie przez łluchánie pobacžamy/ drugie po wonnołci prziciągamy/ niektore przez dotykánie czuiemy/ á inłze też przez vkufzenie łmakuiemy. *HistAl* K4; *RejPos* 135v, 263v.

W przeciwstawieniu: »usłyszeć ... oględać« (1): Niełzczęłcie [postać alegoryczná] wyłtápi [...] ołoby [= *wygládu*] łuche/ blade/ nieprziemne/ ale rzeczy [= *mowy*] krzykliwe a włporne: tak iż łátwiey go niekto mogł vłłyłzeć niż oględać *ForCnR* D4.

W porównaniu (1): wyłzczyrzay ty y wytréłzczyay oczy łwé iáko chcelż/ ták ty ią [egzekucyję]/ wzgárdziwłzy Káplána ogládałż/ iáko nietopérz wzgárdziwłzy łwiátłością/ łłónce widzi. *OrzQuin* F2v.

Zwroty: »oględać dowodnie« (1): gáydy álbo dudy gdy łłyzeli piłzczáć/ mnimáli być áby to źwierzę tákie głófy pułzczáło. A gdy im dáli oględać dowodnie/ mnimáli być Aniellką łkorę *BielKron* 451.

»jawnie oględać« (2): Bo ty yáwnye ogládałż oczyma łwoimi/ Iáka też łpráwá będzye z grzełzniki łprołnemi *LubPs* V, V4v.

»oględać krąg słoneczny« = *żyć* (1): Wielka nádemná łáłká twoiá: Práwieł mię wrócił od podwoiá Piekiełnéy furty/ ábych wieczny Ogládał ielżcze krąg łłoneczny. *KochPs* 129.

»obliczym w oblicze, twarzą w twarz, oblicznie oględać« [w tym: *twarz w twarz albo oblicznie 1 r.*] = *facie ad faciem contemplari* *HistAl* [szyk zmienny] (2:1:2): Iozeph maryá oblyczym w oblycze nyemogl ogládacż yłż yá przy pocżáczyu duch łzwyáty był napelnył {łáłzky} a przeto na nyą nygdy łzmyele nyepatrzył ałż łyá criłtus myły narodzył *PatKaz III* 110; *HistAl* A4; *KromRozm II* n4v; *KuczbKat* 100.

»oczyma (okiem) (swemi, cielesnemi) oględać« = *cadere sub oculos* *Mącz* [szyk zmienny] (23): Wezrzy na mię miły człowiecze/ a ogláday okiem milofiernym/ łercem gorzkiém/ tzo cirpię zacię *OpecŻyw* 141; *RejJóz* P5v; *LubPs* V; *RejWiz* 120; *BielKron* 133v; *Mącz* 28d; Abowiem toć ielł táiemnicá á łpráwá wiáry łwiętey/ wierzyć rzecžam niepodobnym/ ktorých áni oczymá oględać/ áni

rozumem ogárnać nie może. *RejPos* 67v, 43v, 55v, 58, 78, 120v (14); *WujJudConf* 138v; *KochPs* 71; *WujNT* 324.

»słońce oględać« = *wyjsć na zewnqtrz* (1): Boże vchoway w inych ftronach pijánego vyrzeć/ [...] tám fchowaią gdzie pewnie ledwe drugiego dnia fłońce oględa. *RejZwierc* 60v.

»świata (ani słońca) nie oględać« = *nie urodzić się, nie żyć* (2): Co iefliby cie potkác miáło/ fńadz było lepiej nigdy thego żywothá nie znác/ áni tego nędznego fwiátá/ áni fłońcá oględać. *RejPos* 147; *KochTr* 5.

»nie oględać światłości« = *umrzeć* (1): Aleć on poydzie za potomftwem oycow fwych/ á áz ná wieki nie oględa fwiátłości [*non videbunt lumen*]. *BibRadz Ps* 48/20.

»w (z)wierciedle oględać« (2): A przeto dobrze Socrates prikazował/ iżeby młodzienczykowe wyobrazenie fwoye w wierciedle czefto oględali *KwiatKsiqz* B4; *RejPosWstaw* [21²]v.

Szeregi: »oględać a (i) doświadczyć« [*szyk 1:1*] (2): Rzekł pothym Pan: Iż Thomafzu oględales mnie y dofwiadczyles/ tożes vwierzył. *RejPos* 118, 207v.

»patrzyć (a. patrzeć) a oględać« (2): *BierEz* E2v; Haruspex, [...] Praktykars który pátrząc á oględaýac wñętrznosci bydlát ofiárowánych praktikował. *Mqcz* 17b.

»przebaczyć a oględać« (1): Poftał tedy Iozue s Setym dwu fzipiegierzow do Ierychá miáftá/ áby ie przebaczyli á oględáli. *BielKron* 46v.

»przypatrować się i oględać« (1): Ktorzy cię vyzrzą przypatrowác fię tobie będą/ (y) oględaia cię [*ad te prospicient: te contemplabuntur*] (rzekąc)/ ten li to mąż ktory trząsł ziemią/ y ftrząfał kroleftwy? *BudBib Is* 14/16.

»oględać i (u)słyszeć« [*szyk 2:1*] (3): Ktorem [*Aleksandrowi i ksiqzqtom*] rzekł ftárzec/ Alexander ty oględałz czego człowiek cieelny nigdy nie oględa/ y vflyfyzł to czego nigdy człowiek ziemski nie vflyfzy [*videbis que carneus homo non videt et audies que nunquam homo terrenus audivit*]. *HistAl* L2; *RejAp* 190.

»widzieć i (a, ani) oględać« [*szyk 2:1*] (3): *PowUrb* +4v; Anekhánábus wfzedł ná páłac kroleftki áby tám krolową Olimpią oględał á iey cudnoć widział [*ut conspiceret et videret*] *HistAl* A2v; *WujNT* 324.

W przen (16) : Iż w tim ma być vwielbion Ociec iego fwięthy/ gdy oględa wdzięczny owoc z winnice tey/ á obaczy zechmy byli wierni náfládowncy iego. *RejPos* 59v; Podźmy áż do Bethlehem/ á oględaymy to fłowo ktore fię sftáło *WujNT Luc* 2/15.

Fraza: »oko (oczy) oględa(ją) (a. oględać może)« = *oculi conspecturi sunt Vulg; vidit oculus PolAnt* [*szyk zmienny*] (13): *RejJóz* P7v; Pirwfle zácżęcyce w żywocyce tego cyála mego/ Oględały możne oczy Pánye Boftwá thwego *LubPs* eev; *Leop Iob* 19/27; A tey drogi áni ptak wie/ áni iey oględało oko fępie. *BibRadz Iob* 28/7, *Iob* 13/1, 20/9; *RejAp* BB5v, 7v [2 r.]; *RejPos* 135v, 148v, 263v; *BudBib Iob* 7/8.

Zwrot: »oblicze (a. oblicznoć), osobę [*czyjq*] oględać« = *patrzeć na kogoś* (2:1): Oblicza Bożego człowieka nie oględa *BielKron* 35 marg, 35; izem fie iuz dáley/ nie moglá zátrzymác/ Ażbych dofzlá ofobę W.M. oględać. *PaxLiz* E3.

Przen (28) : *LubPs* I4v; Iż v ciebiec moy miły Pánie iesth ono źrzodło żywothá/ á przez imię twoie zázwdy oglądamy światłość swoię. *RejAp* 178; *SkarŻyw* 115; *ArtKanc* O4.

oględać na kim (1): Chce tedy P. IEZVS ábyfmy twarz Oycá nálezego niebieskiego ná łobie mieli [...]. Bo fię do nas nie przyzna/ gdy tey twarzy śwey ná nas nie ogląda. *SkarKaz* 278b.

oględać przy kim (1): morze oglądawfły przy nich moc bołką vćiekáło przed niemi/ á Iordan y ine rzeki muliály fię wfpák obráćć. *RejPs* 169.

oględać w kim (2): abychmy wzdy kiedy oczywficie oglądali onego fyná twego [...]: abowiem wniem bychmy iuż mogli oględac wflytki podobienftwa wielmoznego boftwa twego *RejPs* 121; *SkarJedn* 15.

oględać czym w czym (1): iż ten máły świat człowiek/ wfzyftkich rzeczy włafność y przyrodzenie w łobie zámýka/ co fyę okázuię z rozmáitych ludzkich zwyczáiów: bo ácz w nim pía/ lwá/ byká/ tułowem niewidziłz/ á wfzakże w nim włafność tych żywiołów fmyfłem fwym oglądafz *SienLek* Ttt4.

Frazy: »oglądały oczy« (1): [*modlitwa po przyjęciu komunii*] Oglądały dnia dżifiefyżzego oczy moie/ z Symeonem [...] ćiebie Pánie IEzu Chryfte *LatHar* 237.

»słońce [kogo] ogląda« = *ktos zostanie odnaleziony (1)*: nalezyon był nyktory grob wktorym lezal czlouyek flotą blachą mayącz napyerfyach na ktorey bylo napyfano [...] o floncze czału heleny y conftantina czefarza za fyą myą oglądafz *PatKaz III* 103v.

Zwroty: »oględać jawnie« (1): on ná cię tákież záwoła przez Duchá s. [...]: Chodziłz tedy moy namileyzy fynaczku/ chodziłz nędzny á niedowierny Tomafzu/ á iuż ogląday iáwnie rány moie/ ktorem ia vćirpiál dla nędznego zbáwienia twego *RejPos* 121.

»jako we źwierciedle oględać« (1): Wizerunk, włafny żywotá człowyeká poczćiwego/ w ktorym iáko we źwierciedle/ fnádnie káždy fwe fprawy oględać może *RejWiz kt*.

Szereg: »doźrzyć albo oględać« (1): Thym miáfłem pięknym což inlézego mamy rozumieć/ iedno Zbior wiernych Páńfkich [...]. A tego miáfłá ktho chce doźrzyć álbo ie oględać/ [...] muśi iáko Ian fwięty wyfłępić z myfłami fwemi ná gorę/ opuściwfyzy ty márne á fprofne nilkości fwiátá tego. *RejAp* 181v.

a) Poznać Boga (11) : *OpecŻyw* 187; *RejPos* [136]v; Przekłéta/ przekłéta niech będzie ślepotá/ dla ktorey nie mogłem światłości niebieskiej oględać. *LatHar* 568.

W połączeniach szeregowych (3): *BiałKat* 331; zátyło ferce ludu tego/ á wfzymá ćiężko fłyfzeli/ y oczy fwe zámrużyli: żeby kiedy oczymá nie oglądáli/ y wfzymá *nie* fłyfzeli/ á ferce *nie* zrozumieli/ y *nie* náwrócili fię/ á vzdrowiłbym ie. *WujNT Matth* 13/15, s. 139.

Fraza: »oko (oczy) oględa(ją)« [*szyk zmienny*] (3): *RejPos* 57v, 58; Iefli fám [*Panie*] nie tárgniefz/ á wwiedzięfz do śiebie/ Oko żadnego z nas nie ogląda ćiebie. *GrabowSet* C.

Zwroty: »oczyma oględać« [*w tym: oczyma dusze (1), myśli (1)*] = *videre oculis Vulg (4)*: iż go w ferce fwym pozna/ á oczymá niewinncy [!] dułże fwey ogląda: iuż áni fmierć/ áni żadna rzecz nie będzie ftráfzliwa iemu *RejPos* 55v, 58; *WujNT* 139, *Matth* 13/15.

»wiarą oględać« (1): Gdy do vcźciwego ółtarzá przyfłępuiefz/ ábyś pożywał zbáwiennęgo pokármu y napoiu: świeté ćiáło Bogá twęgo wiarą ogląday/ vmyfłem dośięgay/ ferce przyymuy *BiałKat* 331.

Szereg: »ogłędać a (to jest) poznać« [szyk 2:2] (4): Iż ani śmierć/ ani żaden strach thobie strasznie nie będzie/ gdy oglądaią a poznaią oczj twoje zbawiciela fwe⁸⁰ *RejPos* 58, 55v, 57v, 58.

b) *Z podmiotem oznaczającym miejsce: ktoś, coś był(o) gdzieś* (3) : Przypatrzcie się y zdrzyście/ iakie cuda Rzym ogląda *ReszList* 180.

ogłędać kogo jakim (1): takim cię Inflanty W tym czasie oglądaly/ y Moskiewkie kąty *KochJez* A3v.

Fraza: »świat [kogo] nie ogląda« (1): Ielzcie małuczko: a świat mię iuz więcey nie ogląda [mundus me iam non videt]. *WujNT Ioann* 14/19.

α. *Widzieć, patrzeć na Bogu po śmierci, tj. osiągnąć zbawienie* (77) : *OpecŻyw* 37, 149v; *PatKaz III* 144v; *RejPs* 23; *SeklKat* R2; *KromRozm I C*; *MurzNT Luc* 9/27; A będzieł sie tak sprawował w myśli fwej wlfeteczney/ Wyerz mi iże nye ogladał światłości fwey wdzięcznej *LubPs* N2v; *GroicPorz* kk4; *Leop Iob* 19/26, *Matth* 5/8; *RejAp* 186; Owłzem iako Paweł święty powieda/ iż ci ludzie swowołni/ cudzołozni/ opilce/ obzerce/ nie oglądaią krolestwa Bożego. *RejPos* 185, 9v, 24v, 68, 128, 128v (12); A choć moia skorą y to ciało zgryzione będzie/ iednak przedsię w cielemoim oglądam Bogá. *GrzegŚm* 4, 4; Błogofławiony czyłtego fercá/ ábowiem ten Bogá y łalkę iego ogląda. *RejZwierc* 190, 136, 140v; Y gdy iá drápác y bić poczęto/ rzekła: Co mię łechcełz/ czyn prędzey/ co czynić małz/ ábych tego ogladała ktoregom miłością ziętá *SkarŻyw* 125, 15, 70, 305, 520, 566; Kiedyz ia też Pána fwego/ Oglądam w pałacu iego? *KochMRot* B3v, A3v; *ArtKanc* P18; *KołakSzczęśl* B2; A powiedam wam prawdziwie: iż iá niektorzy tu ftoiący/ ktorzy nie vkufzą śmierci/ áz oglądaią krolestwo Boże. *WujNT Luc* 9/27, *Matth* 5/8, *Ioann* 17 arg, 24, *Hebr* 12/14; *WysKaz* 22, [23]; *SkarKaz* 123b, 210a; OD Bogá wżytko/ Pan to dobrotliwy/ Ktoremu śpiewać/ iako on fczęśliwy Aniołow załtęp/ niemogę/ choć żądam [!]/ Aż go oglądam *SzarzRyt* B4.

ogłędać kogo jakiego (2): IESV moy/ ktorego tu mam zakrytego/ Kiedyz cię wždy oglądam od załton wolnego? *LatHar* 387. Cf »ogłędać [kogo] jawnego«.

ogłędać kogo kim (1): Sprawże też tho w nas odkupicielu náłz/ ábychmy [...] według woley twey żyjąc czekáli onego chwalebneho przyfcia twego/ á tam cie oglądali łalkawym á zbawiennym *RejPosWstaw* 111.

W charakterystycznych połączeniach: ogłędać anioły, Baranka, (Pana) Boga (23), bogactwa i skarby [Boga], bostwo [Boga], chwałę (2), krola wiecznego, krolestwo boże (niebieskie, twoje) (8), oblubienca (2), Odkupiciela (2), Pana (9), rozkoszy przybytkow Stworzyciela (2), Syna, światłość (3), własność boskiej osoby, Zbawiciela (6).

Zwroty: »ogłędać [kogo] jawnego, jaśnie« [szyk zmienny] (1:1): *RejPs* 39; Niech cię [Jezu] oglądam po śmierci iawnego. *SkarŻyw* 203.

»oczywiście ogłędać« (2): racz nas miłosciwie ktemu przywiefc [...] abychmy wždy kiedy oczywfcie oglądali onego fyna twego *RejPs* 121; *RejPos* [154].

»okiem w oko ogłędać« [szyk zmienny] (8): *RejAp* BB5v, 70v; A dopirko oglądacie okiem w oko mnie Oycá moiego/ y to com ia wam sprawił v niego *RejPos* 131, 128, [137], 207, 266, 319v.

»na oko ogłędać« (1): Trzymayże mię mocno Pánie w tym złączeniu z tobą/ [...] ábych [...] do gory Horeb dołzedł/ gdzie cię ná oko oglądamy ciebie BOże odkupicielu náłz. *SkarKaz* 162b.

W przen (14) :

Fraza: »ogładają oczy [czyje]« [szyk zmienny] (7): ia záfie pewnie po śmierci swoiey powtác mam/ á thám ogładáią oczy moje Páná á zbáwicielá mego. *RejPos* 112, 68, 128, 221v, Oooo3v [2 r.]; *RejZwierc* 141.

Zwrot: »ogłędać oblicze [boże], twarz [bożq]« = *ogłędać Boga; videre faciem PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (5:2): *BibRadz Ps* 16/15, *Apoc* 22/4; *RejAp* 188v; *BudBib Ps* 16/15; *WujNT Apoc* 22/4; iefli z nowu nie wpádnie w grzech/ ogłęda z niewymowną rádością fwoią twarz Bogá wiecznego. *WysKaz* [23]; ábym téz po śmierci moiéy moglá oblicze iego święté ogłędać *SiebRozmysł* L4v.

a. Przeczytać (17) : *Diar* 38; że nigdy nie iadł áz pierwey tabliczki od Mátki o nim nápiáne ogłędał *HistRzym* 36, 36; *SkarJedn* 88, 293; *ActReg* 60; *Phil* O; vftáwiamy/ áby kázdy Biskup w fwym Biskupstwie ogłędał Przywileie tákowych kłáftorów *SarnStat* 207, 1072, 1114, 1264.

ogłędać co [= *dowiedzieć się, zapoznać się z czymś czytając*] (2): Ktori [piskorz] iuz iefł wypifany między ribami morzkiem. w Capitulum. 98. Ktorego tamo naturę ogłędał. *FalZioł* IV 44a. *Cf ogłędać co w czym.*

ogłędać co w czym (1): to może koždy ogłędać w wáfzych Aiendach y Mfzałach. *KrowObr* 100.

W połączeniu szeregowym (1): iednoś ty fám tey doftoyności/ iz możefz otworzyć/ przeczyść/ á ogłędać thy kfięgi *RejPos* 345v.

W charakterystycznych połączeniach: ogłędać (prawne) dowody (3), *księgi, list(y)* (4), *pismo, prawa dzierżenie* (2), *przywileje, rejestr, słowa, tabliczki, testament; ogłędać w ajendach, w mszałach.*

Zwrot: »oczyma ogłędać« (1): To fą fłowá wáfne s kxiąg wáfzych [...] wypifáne/ ktorem tu dla tego nápiął/ áby koždy wierny krześciánki tzłowiek/ nietylko otzymá fwemi ogłędał/ ále téz y rękómá [...] námácał *KrowObr* 129.

Szereg: »ogłędać a obejrzyć« (1): ogłádáy a obezrzy dobrze pímo wflytko *OpecŻyw* 76.

W przen (1) :

Fraza: »ogłędały oczy [czyje]« (1): vpominaj dużę fwoię/ ábyś nie zápominał fłow Pánfkich/ kthore ogłádáły oczy twoie *RejPos* 63v.

b. Dokonać urzędowych oględzin, przeglądu, inspekcji, obdukcji (34) : yshem ya nyenasheth nadom slychathney anny shony Nyegdy slychathnego Maczyeya vylkowyskyego [...] anym vczynyl wpothwoyach y vedrzewyu wszyennych trzechnasczye karbow gwalthem kthore rany y karby wosny vczash ogłędał *ZapWar* 1521 nr 2272, 1504 nr 1920; *MetrKor* 34/135v; yz tesz naszi poddany mayá okazowacz granycze nasze po okazaniw livdzy Thureczkych Za ktorimi tesz Thurczy yachacz a one ogledacz będą *LibLeg* 11/26, 10/70, 11/78, 158v; *Leop Lev* 14/3; *UstPraw* E2; *WyprKr* 1v; *BibRadz* 1.Mach 7/7; *BielKron* 216, 216v, 398v, 406; *BudBib Lev* 14/4, 1.Mach 7/7; A póftánowiwfzy kápłánkie y kościelne rzeczy: gdy miał v portu w okręt wśiádác/ krol przyfłá/ y pufzczác go nie kazał: poki by wfzytkiego iego ftátku y máiętności iáko iakiego człęká podeyrzánego y przychodniá nieogłádano. *SkarŻyw* 335; *GostGosp* 100, 108, 116, 165; iz ná tychże Séymiéch Powiátowych będzie wolno tymże Káftzelanom niemocné/ ktorzy ná woynę nie mogá iechác/ [...] ogłędać *SarnStat* 300, 88, 90, 469, 843, 1160, 1198.

ogłędać co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): [Rewizorom poruczyliśmy] áby Káncelláriá Ziémką [...] y plác iéy iáko wielki był/ ogłádáli. *SarnStat* 1154.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: jeśli (2), zaimek pytajny (1)] (3): Potym [kapłan] wnidzye á opatrzy iefli ieft zarázá trądowa ná domu/ [...] wynidzye z domu á zówrze gi zá liedm dni/ liodmego dnia zálie przydzye ogláda iefli lie szerzy álbo vmnieyfa ráná. *BielKron* 37, 37; ma Hetman [...] lud Rycerfki fzykowác y oględać iáko ktory w fwey ípráwie ma ítać *BielSpr* 8.

W charakterystycznych połączeniach: oględać doległości, dowody, karby, kościelne niedostatki, krzywdy, lud (rycerski) (2), majętności, niemocne, plac, pola, popalenie, po trosze nasienia każdego zboża, rany, rzeczy, statek, statki robotne, szkodę (3), wielkość imion, wojsko, znaki graniczne (2).

Szereg: »rewidować i oględać« (1): czyż Rewizorowie którzy ná rewizią dóbr poiáda/ rewidowác y oględać ie máią *SarnStat* 399.

c. Przeżyć coś, być czynnym lub biernym świadkiem jakiegoś wydarzenia (zwykle związanego z patrzeniem, widzeniem), niekiedy: doczekać się (275) :

α. Móc być z kimś, znaleźć się w czyimś towarzystwie, mieć kontakt, zobaczyć się z kimś, spotkać kogoś (136) : *BierEz* D2 [2 r.], F3v; *PatKaz II* 62, 62v; *BierRozm* 26; Bo on [Jakub] będzie nie małą pociechę z tego miał Kiedy fina y z panem póspołu ogládał *RejJóz* Qv, P7v, P8; *HistAl* A3v, C8; *LubPs* gg3; *Leop* *B2, 1.Reg 20/29; *BibRadz Ex* 14/13, *Iob* 20/9, *Tob* 10/8, 11/8; *BielKron* 18; *Mącz* 494a; Coś to wczynił o Gwido? iufz cie więcej nie ogládam. *HistRzym* 83, 21v; ktory [Symeon] miał thę obietnicę od Páná/ iz nie miał vmrzeć aż miał oględać tego od Bogá obiecánego Zbáwiciela. *RejPos* 35v; idźcie á powiedzcie tho bráciřzkom moim/ áby ízli do Gálileey/ á tám mię ogládaia. *RejPos* [108]v; Aleć nie długo zmieřzka/ zálie przydę po was/ á nie długo zálie ogládacie [!] mię. *RejPos* 128, 3, 24, 55, 55v, [108] (22); *BudBib Tob* 11/8; *BudNT Mar* 16/7; *KochOdpr* B4v; *SkarŻyw* 15, 51, 118, 134, 311, 480; *MWilkHist* G3, H4, I; *CzechEp* 23; Teraz íye nápatrř pánno/ kogo widziéc zádáfz/ Kto wié/ iefli go potym ná wieki ogládařz *KochPam* 83; *KochFrag* 26, 53; *LatHar* 403; *WujNT Mar* 16/7, *Luc* 2/26, 17/22 [2 r.], *Ioann* 16/22, s. 512 (14); *SiebRozmyśl* Av; *SkarKaz* 550a; Ale przyiaćioł wiele zówrže w ten czás mamy/ Wdořtátku/ á w nieřzczęřciu ich nie ogládamy. *CzahTr* Cv.

oględać na co [= ktoś przyjdzie na coś] (1): to wieřz/ iz prętki iefth á nicz nie omieřzka ná wřpomożenie twoie/ á przychodzi k tobie [...] powiedáiać: iz bárzo máły czás wynidzye/ iz mię ogládacie ná káźde wřpomożenie řwoie. *RejPos* 127v.

oględać w czym, na czym [= kogoś będącego w jakiejś sytuacji] (2): Iuż mařz wřzytko po myřli częgos pilnie zádáł Abys mięgo oycza w ítarofci ogládał *RejJóz* P7; Doczekałeř iuż Oycze póciechy niemáley/ Izeř řyná ogládał ná wyřokiem tronie *KmitaPsal* A3.

W charakterystycznych połączeniach: oględać bracią (brata) (2), Chrystusa (2), dobrodzieja, dziatki, dzieciątko, gładszą [panią], matkę, niedwornego, ojca, pana (4), pannę (3), Piotra (5), pomazańca (3), rodzice, sprawiedliwego, syna (4), Syna (2), Waszą Krolewską Miłość, wodza, Zbawiciela (3), żonę.

Zwroty: »na oko oględać« (1): [Pan] vkazał íię Piotrowi. Przez Piotrá iáko głowę y ítarřzego/ wřzyřcy Apořtołowie wwierzyli/ y łami potym ná oko Páná ogládałi. *SkarŻyw* 599.

»swemi oczyma (okiem moim) oględać« [szyk zmienny] (4): Niechátz ale miły oycze przydzie rychléy ta godzina/ iřz bych vřzřala mégo iedyné^{go} řyna. [...] bo duřfa moja pirwéy niebędzie pocielřona/ aż okiem moim ogládam dořtoynořtz iego zádliwá. *OpecŻyw* 163v, 25v; *RejPos* 275v; *WujJud* 239v.

»ogłędać zdrowo, żywo, żywego, zdrowym, w zdrowiu« [szyk zmienny] (2:1:2:1:1): *RejJóz* N4; Tedy rzekł Izrael do Iozefá/ Iuż teraz nieżał mi vmrzeć/ gdym cie żywo ogłędał [postquam vidi faciem tuam quoniam adhuc tu vivis]. *BibRadz Gen* 46/30; *BiałKaz* D3v; *SkarŻyw* 349; Iédź w dobry czas/ ábych cie zaś ogłędał zdrowo *KochFr* 52; *GórnTroas* 49, *PaxLiz* C3.

Szeregi: »nawiedzić i ogłędać« (1): mam zamięłowaną piękną Pánnę przed bramą Kámelią/ nigdy vřnąć niemogę/ ářzbych ią nówiedził y ogłędał. *SkarŻyw* 459.

»znaleźć a ogłędać« (1): O moy miły Pietrze/ [...] iuż wiedz o wielkiej pociefze nářzý y řwoiey/ iżechmy iuż ználezli/ á iżechmy iuż ogłędáli oczymá řwemi Páná řwego *RejPos* 275v.

W przen (24) : Apořtołowie Boży/ [...] ktorzy wřzyřtek okřag řwiátá poimáli/ řywe řłowo przepowiedáiąc/ ktore byli řwemi oczymá ogłędáli *WujJud* 239v; *WysKaz* 2.

Frazy: »oczy [czyje] ogłędały (a. oko ogłędało); dać ogłędać oczom« = *viderunt oculi Vulg* [szyk zmienny] (15;1): Iuż moje oczy biegaią Snadź krwawe łzy [!] wylewaią Podobno řie vřpadaią Iozepħa nie ogłędaią *RejJóz* B4v, P6v; O iuż teraz weźmi miły Pánie mnie nędznego řługę řwego w tym pokoiu/ gdyż iuż ogłędały oczy moię tego zbáwicielá řwego *RejPos* 55 [przekład tego samego tekstu: *RejPos* 28v, 35v, 55v, 58, *RejŻwierc*, *SkarŻyw* 583, *LatHar*, *WujNT*], 28v [2 r.], 35v, 55v, 58; *RejŻwierc* 167v; *SkarŻyw* 583, 599; *LatHar* 103, 223, 528, 531; *WujNT Luc* 2/30.

»[kogo] nie ogłęda śmiertelne oko« = *nigdy takiego nie będzie* (1): boię řie iř/ iáko oney Rzczyřpořpolitey Platonowej/ thák teř tákiego páná/ nie ogłęda nigdy řmiertelne oko. *GórnDworz* li8.

Zwrot: »ogłędać oblicze [czyje], twarz [czyją]« = *videre faciem Vulg* [szyk zmienny] (3:2): *Leop Gen* 46/30; *KochDryas* A2; *SkarŻyw* 599; A teraz oto ia wiem/ że nie ogłędaćie więcey oblicza mego wy wřzyřcy *WujNT Act* 20/25, *Act* 20/38.

αα. *Doczekać potomstwa* (19) : *WróbŻółt* 127/6; *RejPs* 195v; *LubPs* cc6v; Bodayřechmy z ćiebie ani řyná áni corki nie ogłędały ná wieki. *BibRadz Tob* 3/10; niechay [Pan] mi da tę łáfkę/ ábych mogłá ogłędać řyny twe z Sary corki moiey *BibRadz Tob* 10/14, *Is* 53/10; *BudBib Tob* 10/14; *BiałKaz* I4v, Kv; *KochPs* 68; Nie tjlko mi ćiebie/ ále y potomřtwo twoie ogłędać dał Pan Bog. *SkarŻyw* 349; *ArtKanc* N13v; *KořakCath* B2, B3; *CzahTr* A4.

W charakterystycznych połączeniach: ogłędać corkę, dziedziczkę, potomka (potomstwo) (4), syna (6), (pra)wnuki (2).

W przen (1) : Da Bog że ogłędamy ktorzyć řyczým tego/ Buyno řię wzbijáiące řzczepy domu twego. *SkorWinsz* A3.

Przen: O *Chryřtusie* (3) : *RejPos* 112v; zaś wtory ten nář Adam niebieski/ gdy przyřřło cřářów wypeřnienie/ řpráwiony ieřt z niewiářty procř męřá nád bieg przyřdrony/ áby był oycem wiekow/ á iřby ogłędał nářienie długich wiekow trwáiące. *CzechRozm* 155v, 179v.

β. *Przybyć, dotrzeć dokądś, móc być gdzieś* (21) : *BierEz* G3v; ábowiem ieřt rzecz pořáđliwa řługam twoiem/ áby teř mogli ogłędać kámienie miářtá przebywánia twego *RejPs* 148v; *HistAl* Mv; *LubPs* V4v; *Leop Num* 32/11, *Deut* 1/35, 36; Odrzuconem od oblicřnořci oczu twoich/ á wřzákoř ieřcřze ogłędam kořćioł twoy řwięty. *BibRadz Ion* 2/5, *Deut* 1/35, 36, *Act* 19/21; [przeřięwziął] w dáłkie

Kráiny ná morze záiechác/ á wzwiedzić y oględác mieycá nieznaime *BielKron* 440v, 455v; *KochPs* 164; *SkarŻyw* 574; *KochPam* 84; *WysKaz* 29.

W charakterystycznych połączeniach: oględać Grecyją, kamienie, miasta, kościół, krainy, kraje, Macedoniją, miejsca nieznanne, Rawennę, Rzym, wsi, ziemię (4).

Zwrot: »obecnie oględać« (1): niekthorzy schodzili rozmaite Prowincie/ dochodzili nowych ludzi/ zieździli Morzá: áby tylko te/ ktorých byli iácy z kxiąg poználi/ obecnie też oględáli. *Leop* *B2.

Przen (3) : *RejPos* 222; Ano y Dawid ná wielu mieycáczach Páná Bogá prošíł/ áby mu dał oględác fkarby w ziemi żywiácych. *RejZwierc* 167v; *SkarŻyw* 143.

γ. Być świadkiem jakichś wydarzeń (62) : *BierEz* A4v, I4; profila/ iijby iey dál oględatz on czas ktorego by fie ona náfwiétfá paⁿna narodziła *OpecŻyw* 2; *PatKaz III* 152v; *MiechGlab* 47; *WróbŻoít* 127/5; obyetnicá iz zá ftáteczność náfzę oględamy vpádek íprzećiwnikow náfzych. *LubPs* K2v *margin*, M4, V, V6; *Leop Iudith* 6/19, *Sap* 4/18; Ale káždy ktory tych włytykich rzeczy wydźie ktorem opowiedał/ będzie zbáwion y ogláda zbáwienie moje y koniec wieku wáłzego. *BibRadz* 4.*Esdr* 6/25, *Ier* 29/32, *Ez* 14/22; *BielKron* 2; *RejAp* 96v; *RejPos* 84 [2 r.], 85v, 261v; *BudBib Ier* 20/12; *CzechRozm* 174; *SkarŻyw* 208; *NiemObr* 112; Herod tedy wyźrzawfzy P. Iezufá/ bárzo rad był temu. [...] dla tego/ iz [...] ípodźiewał fię iákie cudo oględác od niego. *LatHar* 722, 16, 527; *WujNT Luc* 3/6, *Ioann* 7/3, 8/56 [2 r.], 11/40, *Act* 11/23.

oględać kogo jakiego [= kogoś, z kim coś się dzieje] (2): *RejPs* 173; Iuż dáley zá fwego wieká/ nie oględam tu człowieká/ w pokoju miéfzkáiącego *ArtKanc* P18.

oględać kogo w czym [= w jakiejś sytuacji] (1): Pomni ná mię Iehowo życzliwoscíá (ku) ludowi twemu [...]. Abych ogládał w dobroći obráne twoie *BudBib Ps* 105/5.

oględać co gdzie [= dziejące się gdzieś] (8): *LubPs* N; *BibRadz* 4.*Esdr* 9/8; *BielSat* D2v; *BudBib* 4.*Esdr* 9/8; Cołmy tedy od fwoich ftárfzych więc fłyháli/ To [...] Ogládálifmy w mieście páńkim niedobyty *KochPs* 71; *BielRozm* 27; *LatHar* 368; Rácz fię zá mną przyczynić do fynczka twégo/ [...] Bym té póciechy twoie w niebie ogládála *SiebRozmyśl* Lv.

oględać kogo, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): o śmierć niedba^m: Gdy nieprzyaciela oględam: Iz wždy on pierwey vtonie *BierEz* I4v.

oględać kogo, ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję przydawkowego (1): ogláda przed fobą páná fwego álbo moc iego/ á on borzy przed oczymá iego íprzećiwniki iego *RejPs* 136.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: to (6); zaimek względny (6), iż (1)] (7): *RejPs* 52; *LubPs* N; Bog da mi oględác to czego żádam nad nieprzyacióły memi *BibRadz Ps* 58/11; *RejPos* 86; *SkarJedn* 270; *LatHar* 368; Ogládála [cóрка syjońska] to iz Pogáńftwo wefzło do fwiátnice: gdzie Pánie zákazowálef/ áby niepoftála nogá iego. *PowodPr* 9.

W połączeniach szeregowych (2): CO było od początku/ cołmy fłyfzeli/ cołmy widzieli oczymá náfzymi/ cołmy oględáli/ y ręce náfze omácały o fłowu żywotá. *BudNT* 1.*Ioann* 1/1; *WujNT* 1.*Ioann* 1/1.

W charakterystycznych połączeniach: oględać biesiadę (2), *chwałę [czyją]* (3), *cudo* (3), *czas [jaki]* (2), *człowieka w pokoju mieszkającego, dobra* (2), *drogi, dzieła, dzień [czego, czyj]* (3), *koniec wieku, łaskę, majestat* (2), *męstwo, moc, nieprzyjaciela, obrane, Pana, pociechy (wiernych)* (2), *początek [czego]*,

pomstę, rozmowę (2), (pańską) sprawę (4), srogości niewiernych, strach, upad(ek) [czyj] (2), wybawienie (2), zapłatę, zatracenie [czyje], zbawienie zborzonego sprzeciwika.

Zwroty: »ogłędać jasnie« (1): GDyżeście się [...] zefzli ku tey ípráwie świętey [na chrzest św.]/ ábyście ogłędać iálnie mogli/ pierwŷzy íkutek y wítep íáiki páńkiey nád vpádlým człowiekiem KarnNap A3v.

»ogłędać oczyma« [szyk zmienny] (3): nie oznaymiliŷmy wam mocy y przyŷcia Pána náŷzego Iezu Krytá/ bawiác íę básniámi zmyflonými/ ále ogłędawŷzy oczymá náŷzymi máieftat iego. BibRadz 2.Petr 1/16; RejPos 86; SkarJedn 270.

»na oko ogłędać« (1): Owa to cochmy przed tym z dáleká ítycháli/ Tochmy ná oko w myeŷcye Pánkiem ogłędáli LubPs N.

W przen (4) :

Fraza: »ogłędały oczy [czyje] (oko [czyje] ogłęda)« [szyk zmienny] (4): oko moje ogłęda tákie zwycięŷtwo/ iakie by iedno kto rad widział nád káżdym nieprzyiaćielem íwoim. RejPs 137v, 52; BudNT przedm a4v; SkarŻyw 113.

Przen: Z podmiotem oznaczającym miejsce: coŷ się gdzieŷ dzieje (3) : Wíŷytki gránice zyemye yáwnye ogłędały/ Spráwy Bogá náŷŷego co íye możnye sftáły LubPs V6v; BudBib Ps 97/3; KochPs 148.

đ. *Doŷwiadczyć, doznać; poznać (56) : WróbŻółt 88/49; A ínadz bych íe był nádzieiá niećieíŷył íz mam pewnie ogłędać páńkie miłofierdzie wkráginie wiecznie żywiácych ludzi RejPs 39v, 181v; SeklKat M3v; HistAl E6v; Abowiem ktory człowyeek chce náuczyć íe tego/ Aby dni dobre ogłędał zá żywotá íwego LubPs I2, G3, T5v; Leop 2.Par 20/17, Iob 9/25, Hebr 11/5, Apoc 18/7; BibRadz I 276b marg, Ps 33/13, I 316a marg, Is 53/11, Ier 20/18; RejAp 9v; A pomni ná to/ íz íeŷli záchowáŷ ítále powinnoŷć íwą Pánu íwemu/ ogłędaŷ/ [...] íeŷcze zá żywotá pociechy íwoie. RejPos 24v, 9v, 21v, 24, 112v, 128 [2 r.], 160, 181v [2 r.]; GrzegŚm 25; SkarŻyw 429; KołakCath Bv; Kto wierzy w Syná/ ma żywot wieczny: á kto nie wierzy Synowi/ nie ogłęda żywotá WujNT Ioann 3/36, Luc 2/26, Act 2/27, 13/35, Hebr 11/5, 1.Petr 3/10; SiebRozmyśl F4v, Gv; Záżywayćie w wefelu záwíŷe tego ŷwiátá. Do tádl/ áz wálzych póćiech táką ogłędaćie Liczbę; íák wiele píaŷku w Wiŷlney wodzie maćie. SapEpit B4v. [Cf teŷ **α.** s. 78a; RejZwierc 190.]*

W charakterystycznych połączeniach: ogłędać błogostawieństwo, boleŷć (koniec boleŷci) (2), dni dobre (3), dobra żywota wiecznego, dobrodziejŷtwo, gniew, miłofierdzie (2), nasycenie, nieŷmiertelnoŷć, obietnicę, pociechę (liczbę pociech) (6), pomoc pańŷką, pracę, radoŷci (3), rozkochanie, ŷkaŷenie (nakaŷenie) (3), srogoŷć, ŷzczęŷcie, ŷmierć (6), zapłatę (radoŷć zapłaty) (3), záloŷć, żywot (wieczny) (2).

Szeregi: »doczekać i ogłędać« (1): íz ten doŷtoynny íwięty [...] tákich rádoŷci/ [...] íeŷcze zá żywotá doczekał y ogłędał. RejPos 24.

»ogłędać i używáć« (1): íz ciáło káŷde wierne ma záíę z mártwych wíthác/ á ogłędać y vżywáć wiecznych rádoŷci íwoich. RejPos 112.

W przen (13) : LubPs H3v; Otom íę ítał wielkim/ [...] y ogłędało ferce moię wielkoŷć mądroŷci y wmiętnoŷci. BibRadz Eccle 1/16; powiedział o onych/ ktorych był wezwał ná gody íwoie/ á oni íe vdáli zá woły/ zá wliámi/ zá żonámi/ íz do ímierci nie ogłędaíá wiecznerzey moiey. RejPos [36]v, 83, 83v, 84, 84v, 86 [2 r.]; Záprawde/ záprawde mowię wam: íeŷli kto záchowa mowę moię/ ŷmierci

nie ogląda ná wieki. *WujNT Ioann 8/51 [przekład tego samego tekstu: LubPs, RejPos 83, 83v, 84, 84v, 86 [2 r.]].*

Fraza: »oczy (a. oko) [czyje] ogląda(ją)« [szyk zmienny] (3): Włpomniż iż żywot moy iest iáko wiátr/ á oko moię nie ogląda [non revertetur oculus meus ut videat] powtore łzczęćcia. BibRadz Iob 7/7, Is 30/20; LatHar 640.

Przen (1) :

Fraza: »w nadziei oględać« (1): posługowanie [proroków] ich wrzkomo nam było pożytecznieyże niż onym/ gdyż iuz otrzymáliłmy łákkę Krystufowę/ á oni iá tylko w nádziei oglądáli. BibRadz II 128b marg.

d. *Stwierdzić, przekonać się, zrozumieć (nie tylko za pomocą wzroku) (59) : OpecŻyw 132v; PatKaz II 46; PatKaz III 140v; GlabGad M6v; RejPs 107; A chcełz y o czyfcu Lutrowę odmyenność oględáć? KromRozm I 14v; BibRadz 2.Par 18/24, Is 5/19, Ioann 7/3; OrzQuin A2, C2v; BudBib Ez 14/22; SkarŻyw 81; Vżycz nam łercá o to y łam rácz byđz z námi/ Niech Pogánin moc twoię ogláda nád námi. CzahTr G4.*

oględać co [= stwierdzić obecność czegoś] (1): łól we łzách połmákuiefz/ śiárkę z nitrzyną iásnie ogládałz SienLek Vuu4.

oględać kogo, co jakie(go) (4): záfwe ich w potrzebie ták męzne ogládałz [!] PaprPan Z4, Aa4v; SkarŻyw A5v, 333.

oględać kogo kim (1): Gdyż Bog iest woýfká twego łam pewnym Hetmánem/ Ktorego ty ogládałz miłósiernym Pánem. CzahTr F.

oględać kogo z czym [= że ktoś ma coś] (1): Bo ogládałz to dzyecię nie z dzyećinná głowá RejWiz 32.

oględać co w kim (1): A tu obáčz iż w káżdym iest ofobna iftność. W káżdym łnádnie ogládałz moc y łpráwę dziwná RejWiz 113.

oględać z czego (2): OpecŻyw 144; iáwnie widźicie/ iáko y władza Królewka/ tákże wolność Królestwá poddánęgo Królom/ wśzytká z rąk Kápláńńkich wiši: co iáwnie ogládaćie iefzcze z Koronácyéy Saulá Króla OrzQuin V.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (4); iż, że (12), zaimek pytajny (10), jes(t)li(że) (10), gdy (1), li (1)] (33): OpecŻyw 185v; WróbŻołt Ev, 52/3; Wałza królewska miłófc w krotcze to ogládałz Ze łie nicz nie omyliłz na tym czo požádałz RejJóz K7; RejRozm 400; KromRozm I H4; KrowObr 147v; RejWiz 22v; Leop Num 11/23, Bar 2/17; Y ogládaia wśzytki narody źiemie iż łie wy ozywaćie imieniem Páńłkiem/ á będa łie was łekáć. BibRadz Deut 28/10, Gen 2/19, 4.Esdr 9/1; OrzRozm B3, I3v; RejAp 12v, 106v, 196; káż vcźynić ofiáre Prorokom łwoim/ bogu twoiemu/ á ia teź vcźynię ofiáre łwoię Pánu Bogu łwemu/ ogládałz czyię ofiáre Pan wdzięczniey przyimie. RejPos 10v; BiałKat 123v; BielSat N3; RejZwierc 144, 200v, 260; BielSpr 37v; BudBib 4.Esdr 9/1; Niechay we mnie przebywa/ ten twoy duch dwoiáki/ Odpowiedzwał Heliałz: trudny to dar táki. Włzákże kiedy ogládałz/ gdy iuz będe wzyęty/ Wiedz o tym iż dwoiákiem/ duchem będyełz zyęty. HistHel D3v; BiałKaz K3; ModrzBaz 47; SkarŻyw 517; BielSjem 39; Heliałzá ten woła áby go rátował/ włzák dobrze ogládamy/ będzieli gó tu miał. ArtKanc D13; to wśzyłtko wiernie łpifáć ma/ y tym

którzy liczby fluchaią pokázác: áby oni oglądáli/ ná wiele Summá pieniędzy królewfkich wychodzi.
SarnStat 374.

Zwroty: »ogłędać jawnie, jaśnie« [w tym: *jawnie a jaśnie 1 r.*] [szyk zmienny] (4:3): Weźmifz to wlfyfko piánye przedfy/ á ktemu też przylož to/ co nyedawno de Interim piął/ oglądafz yáfnie/ yáko fy dáleko yedno od drugyego odftrzęła. *KromRozm I* H4; *OrzRozm* B3; *OrzQuin* V; *SienLek* Vuu4; *RejAp* 106v, 196.

»w przykładzie ogłędać« (1): iákoż łam Pan mowi/ iże [...] drzewo złe owoc zły dáie. To iuz w przykładzie teraz oglądamy. *SarnUzn* G8v.

»ogłędać swemi oczyma« (1): Prawdác iufz baczę iefth/ com flyfzálá w źiemi fwey [...] o mądrości twoiey: á niewierzyłám tym ktorzy mi powiádáli/ dokądem łámá nie przyfłlá/ á nieogładálá fwemi oczymá [*donec vidi oculis meis*] *Leop* 3.Reg 10/7.

Szereg: »obaczyć, ogłędać« (1): Liczcie powiáda [św. *Augustyn*] kápłany wáfzē od káted(ry) Piotrowéy: á w porządku ónym ónych ś. Bifkupów/ który po którym wfępowál ná vrząd/ obáczcie: oglądaycie iż thám iefł opoká óná *BialKat* 123v.

e. *Zwrócić uwagę, zastanowić się, rozważyć* [w tym: *imp* (27)] (29) : Oglądáy nábożná duřfo króla niebiefkiego fiedzácego w domu grzélfnégo miedzy grzélfnymi *OpecŻyw* 62v, [127], 131; oglądayze iego pořtępek około kácerřtwá *OrzRozm* I, F2; Oglądáy miły Pánie/ vniżenie moie/ y trudzenie ciálá mego *BialKat* 171.

ogłędać kogo, co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym [*zaimek pytajny: jako*] (3): Oglądáy tu duřfo nábożná zbawiciela twé^{so}/ iakotz pokornie miedzy fwymi apořtoly fiedzi *OpecŻyw* 90, 131v, 141.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*zaimek pytajny* (16) – *jako* (5) –, *by* (1), *iż* (1), *jeřli* (1)] (19): Maćiem to mądry ogłędać/ Kiedy komu nieco chce dáć: By przod nádárzył onego/ Komu więcey potrzeb tego. *BierEz* M; Oglądáy iuz tu grzefłny człowiecze/ gdzie fie to fyn boży narodził *OpecŻyw* 15; Oglądáy ijż on acz był krol nieba ij ziemie/ a wfłakoż niemiál nářtolek pyřfnych ale tylko prořté odzienie apořtolřkié *OpecŻyw* 72; Tu człowiecze miły okie^m milofiernym/ na twégo milégo pana wezrzy/ a oglądáy iakotz fie řmęci *OpecŻyw* 99, 8v, 10v, 22, 28v, 30v (16); *PatKaz III* 94v; Niechay káždy wierny ogłáda [...] y niechay rořsádzi. Iefli ia co mowie/ álbo piřzę/ zwałni *KrowObr* 98.

Szereg: »ogłędać i rozmyřlić« (1): Oglądáy ij rozmyřł tu łobie o duřfo nábożná/ iaká tam żalořtz ij boleřtz byla/ gdy fie z fynem matka rořtáwala. *OpecŻyw* 88v.

Synonimy: *baczyć, dořzrzeć, obaczyć, obeřrzeć, patzać, pozierać, przebaczyć, przypatrować się, widzieć.*

Formacje współrdzenne cf GLEDAĆ.

Cf OGLĄDAJĄCY, OGLĄDANIE, OGLĄDANY